

Naseva terveydenhuollon vuosikatsauksen ohjeet eläinlääkärille

Yleistä:

Alla olevat ohjeet ovat esimerkinomaisia ja annetut raja-arvot ovat suuntaa antavia. Niiden tarkka laskeminen ei ole yleensä tarpeellista eikä edes mahdollista. Ohjeiden ja raja-arvojen tavoitteena on luoda kuva kuhunkin luokkaan kuuluvan tilan tasosta arvioitavan osatekijän suhteessa. Lopullisen arvion on tarkoitus perustua eläinlääkärin tilakäynnillä asiasta saamaan kokonaiskäsitykseen ja asiantuntemukseen, sillä asioiden tarkka ohjeistaminen on käytännössä mahdotonta.

Näiden ohjeiden lisäksi arvioinnin tukena on syytä käyttää lainsäädännön määräyksiä ja Welfare Quality® – standardin "Assesment protocol for cattle" -kirjasta sekä ETT ry:n nettisivulta, Nautaterveydenhuolto /Ohjeet löytyviä ETU -hyvinvointiohjeita.

Nasevaan rekisteröityneen ja tilan valtuuttaman eläinlääkärin on hyvä tutustua jo ennen tilakäyntiä tuotannosta kertoviin tunnuslukuihin tilan Eläinvirrat- ja Teurastulokset -raporteissa sekä maitotilan ProTerveys -lomakkeella.

Tarkastelujakso on pääsääntöisesti vuosi taaksepäin.

Lomakkeen täyttäminen:

Eläinlääkäri tallentaa tilakäynnin pääsääntöisesti itse suoraan Nasevan tietokantaan. Mikäli tiedot toimitetaan paperilla rekisterivastaavalle, on lomakkeen aitous hyvä varmistaa leimalla.

Huom! Tilakäynnin tiedot tallennetaan rekisteriin yksi pitopaikka kerrallaan. Yhdelle pitopaikalle tallennettuja tietoja voi käyttää pohjana samalla tilalla olevaan, toiseen pitopaikkaan tehdyn tilakäynnin tallennukseen. Pitopaikkatunnukset on ilmoitettava aina, mikäli terveydenhuoltosopimuksessa on useampi pitopaikka. Mikäli lomake toimitetaan Nasevaan tallennettavaksi, voi tiedot kirjata yhdelle lomakkeelle, kunhan tieto kunkin eläinryhmän pitopaikasta tulee selvästi esille lomakkeella.

Tietokantaan tallennettaessa eläinryhmävalinnan voi suorittaa lomakkeen alussa, jolloin valitsematta jääneiden eläinryhmien tietokentät esitäytetään tallennuksen alkuvaiheessa **X = Ei koske tilaa** -rastilla. Siirryttäessä tietokentästä seuraavaan käyttäen sarkainta, X- kentät ohitetaan ja tallennus sujuu huomattavasti nopeammin.

Teinivasikoiden tarkkaa ikärajausta oleellisempaa on nuorkarjan ryhmittely. Esim. teinit ovat ryhmäkarsinoissa, mutta hiehot parsissa tai teineillä on vapaa ruokinta, mutta hiehoilla rajoitettu ruokinta.

Eläinlääkärin arviot lomakkeen taulukoihin merkitään seuraavasti:

X = Ei koske tilaa: Tilalla ei ole ko. tuotantoa / Ei eläimiä ko. ryhmässä

0 = Ei arvioitavissa: Tietoa ei ole saatavilla / Arviointia ei muusta syystä voida tehdä.

Selitys kirjataan ko. osion "Lisätiedot" – tekstikenttään.

1 = Tilanne / Toimintatapa hyvä

2 = Tyydyttävä Selitys kirjataan ko. osion "Lisätiedot" – tekstikenttään.

3 = Korjattavaa Selitys kirjataan ko. osion "Lisätiedot" – tekstikenttään.

.

Ohjeiden tulkinta:

Arvioperusteista osa on erotettu käyttäen kauttaviivaa (*esim: Korjattavaa 3 = Kirjanpitoa ei löydy / Ei ole ajan tasalla / Kirjanpito ei ole täysin kattavaa*), tällöin yhdenkin ehdon täyttyminen riittää ko. numeron valintaperusteeksi. Mikäli kauttaviivaa ei ole, kaikkien ehtojen tulisi täytyä.

1. Tuotantotiedot ja toimintatavat:**1. Sairaudet, hoidot ja kuolemat kirjattu ja arvioitu:**

Tilanne / Toimintatapa hyvä 1 = Tiedot ovat helposti löydettävissä ja arvioitavissa. Kirjanpito kuolleista ja lopetetuista on ajan tasalla. Sairaudet ja hoitotiedot on kirjattu Nasevaan. (*ks. Hoitoilmoitukset -raportti Nasevasta*)

Tyydyttävä 2 = Tiedot löytyvät yksittäin papereista / Ei arvioitavissa tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Kirjanpitoa ei löydy / Ei ole ajan tasalla / Kirjanpito ei ole täysin kattavaa.

2. Lypsylehmät merkitään hoidon- ja maidon varoaikana

Tilanne / Toimintatapa hyvä 1 = Kaikki hoidetut eläimet merkitään selvästi ja merkintä näkyvillä koko varoajan. Automaatilla on maidon erottelu käytössä.

Tyydyttävä 2 = Kaikki hoidetut eläimet merkitään, mutta merkintää tulisi selkiyttää, eläin kuitenkin tunnistettavissa. Automaatilla on maidon erottelu käytössä.

Korjattavaa 3 = Kaikkia hoidettuja eläimiä ei merkitä tai merkintä muualla kuin eläimessä (*esim. lypsyputki*).

3. Maidon jäämät testataan varoajan jälkeen ja testitulokset kirjataan

Tilanne / Toimintatapa hyvä 1 = Kaikkien hoidettujen eläinten maito testataan ja tiedot ovat helposti löydettävissä ja arvioitavissa. (*esim. Naseva/hoitoilmoitukset / Lehmäkortit*)

Tyydyttävä 2 = Kaikkien hoidettujen eläinten maito testataan, mutta tiedot löytyvät yksittäisistä papereista / Ei arvioitavissa tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Kaikkia hoidettuja eläimiä ei ole testattu / Testituloksia ei ole saatavilla.

4. Utaretulehdusnäytteitä tutkitaan kattavasti

Tilanne / Toimintatapa hyvä 1 = Tutkitaan lypsykarjassa aina kun harkitaan hoitoa / Emolehmäkarjassa tutkitaan tarvittaessa.

Tyydyttävä 2 = Tutkitaan satunnaisesti

Korjattavaa 3 = Ei tutkita lainkaan

5. Tuotantoseuranta on kirjattu ja arvioitu

Tilanne / Toimintatapa hyvä 1 = Tila kuuluu tuotannonseurantaan / Seurantaluvut vaivatta löydettävissä. Tunnusluvut arvioitu tilakäynnin yhteydessä.

Tyydyttävä 2 = Tila seuraa tuotantoaan, mutta tunnuslukuja ei voida arvioida tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Ei seurantaa.

6. Maidon laatu**Tilanne hyvä 1** = Tankkimaidon solupitoisuus pääsääntöisesti alle 150 000**Tyydyttävä 2** = Tankkimaidon solupitoisuus pääsääntöisesti 150 000 - 250 000**Korjattavaa 3** = Tankkimaidon solupitoisuus toistuvasti yli 250 000**7. Keskituotos tai meijerimaitoa/lehmä****Tilanne hyvä 1** = yli 8000 kg /l**Tyydyttävä 2** = 7000-8000 kg /l**Korjattavaa 3** = alle 7000 kg / l (*Huom. alkuperäisrodut / Luomukarja*)**8. Tankkimaidon pitoisuudet****Tilanne hyvä 1** = Valkuais % yli 3,3 ja Urea 20 - 35**Tyydyttävä 2** = Valkuais % 3,2 - 3,3 / Urea 15 - 20 tai 35- 40**Korjattavaa 3** = Epätydyttävän raja (tankkimaito, vuoden keskiarvo): Valkuais % 3,2 / Urea alle 15 tai yli 40**9. Teurasruhoista rasvaluokassa 1 (Ks. Naseva / teurastamon raportit)****Tilanne hyvä 1** = alle 5 nautaa tai alle 30 %**Tyydyttävä 2** = 5 - 10 nautaa ja 30 - 50%,**Korjattavaa 3** = yli 10 nautaa ja yli 50 % Jos teurailla on hyvät kasvut ja painot, mutta rotuominaisuuksista johtuva vähäinen rasva, merkitään se kohtaan 1 tai 2.**10. Kasvu***Ks. teurastamon kasvuraportit. Tilalla, joka ei kasvata teuraita arvioidaan eläinten kokoa suhteessa ikään.*

Teuraaksi kasvatettujen nettopäiväkasvu syntymästä:

Tilanne hyvä 1 = sonnit yli 500g hiehot yli 350g**Tyydyttävä 2** = sonnit 500 - 350g hiehot 350 - 250g**Korjattavaa 3** = sonnit alle 350g hiehot alle 250g

Vasikkakasvattamot (1- 4 kk tai 1- 6 kk):

Tilanne hyvä 1 = yli 900 g**Tyydyttävä 2** = 700 – 900 g**Korjattavaa 3** = alle 700 g**11. Kuolleisuus***Ks. Eläinvirrat - ja ProTerveys- raportit sekä tilan nautalista Nasevasta. Yleistä vasikkakuolleisuudesta ja hälytysrajat: www.ett.fi/Nautaterveydenhuolto/Ohjeet B.**Kuolleisuuteen lasketaan myös kotiteurastukset, jos ne voidaan katsoa osaksi kuolleisuutta (välttämättömät poistot).***Tilanne hyvä 1** = alle 3 % kaikissa eläinryhmissä**Tyydyttävä 2** = 3-10 % yhdessä tai useammassa eläinryhmässä**Korjattavaa 3** = yli 10 % yhdessä tai useammassa eläinryhmässä

12. Vasikkatuotos

Ks. Eläinvirrat- ja ProTerveys-raportit sekä tilan nautalista Nasevasta. Vertaa syntyneiden vasikoiden määrää keskilehmälukuun.

Tilanne hyvä 1 = yli 90 % lehmistä poikii vuosittain

Tyydyttävä 2 = 60-90 % lehmistä poikii vuosittain tai tietoisesti pidennetty poikimaväli

Korjattavaa 3 = alle 60 % lehmistä poikii vuosittain

2. Tilalla tehdyn terveydenhuoltokäynnin havainnot:

2.1 Eläinten hyvinvointi: *Tarkastelukohteena lomakkeen mukaiset eläinryhmät.*

2.1.1 Ruokinta

1. Eläinten ravitsemustila

Tilanne hyvä 1 = Tasainen yleiskuva, kuntoluokat iän ja tuotantovaiheen mukaiset.

Tyydyttävä 2 = Yksittäisiä liian laihoja tai liian lihavia (>5%) eläimiä. Emolehmäkarjoissa voidaan kuitenkin sallia lihavampi kunto, jos siitä ei aiheudu terveydellisiä ongelmia.

Korjattavaa 3 = Yli viidennes ryhmästä selvästi laihtuneita, ruokintaa syytä korjata, jotta eläinten hyvinvointi voidaan taata.

2. Veden saatavuus ja -virtausten riittävyys

Tilanne hyvä 1 = Eläimillä on puhdasta vettä vapaasti saatavilla juomakupeista tai altaista. Pihatossa lypsylehmillä on 1 vesikuppi 5 lehmää kohti tai vastaava määrä allastilaa lehmää kohti. Muilla nautoilla on vähintään 1 vesikuppi 10 nautaa kohti tai vastaava määrä allastilaa eläintä kohti. Kylmäpihatossa juoma-astia tai juottolaitteet ovat lämmitettäviä. Veden virtaus lypsylehmillä vähintään 15 - 20 litraa/minuutissa, nuorkarjalla ja lihanaudoilla 4 - 6 litraa ja vasikoilla 2 litraa minuutissa.

Tyydyttävä 2 = Lakisääteiset vaatimukset täyttyvät. Veden virtaus lypsylehmillä vähintään 10 litraa minuutissa, nuorkarjalla ja lihanaudoilla vähintään 4 litraa ja vasikoilla 2 litraa minuutissa. *Jos eläimet saavat vetensä juomanipoista, korkeintaan tyydyttävä 2.*

Korjattavaa 3 = Lakisääteiset vaatimukset eivät täyty. / Veden virtaus lypsylehmillä alle 10 litraa minuutissa.

3. Maitojuoman määrä ja antotapa

Käynnillä kiinnitetään huomiota vasikoiden yleiskuntoon, kasvuun ja juottohygieniaan sekä keskustellaan tilan juottokäytännöistä. Ternimaidon laatua seurataan, jos vasikoiden yleiskunnossa tai terveydentilassa ilmenee ongelmia.

Tilanne hyvä 1 = Vasikat saavat ensimmäisinä elinpäivinä riittävästi hyvälaatuista ternimaitoa (väh.10-15% elopainosta). Vasikka saa ensimmäisen ternimaitoannoksensa 4 tunnin sisällä syntymästä. Vasikalle juotetaan ensimmäisenä elinkuukautena suositusten mukaan maitoa/juomarehua useita kertoja päivässä. Päiväannos on vähintään 6 litraa ja kerta-annos vähintään 1,5 litraa. Vasikka saa juomansa imemällä tutista/emää. Juottokausi kestää vähintään 6 viikkoa.

Tyydyttävä 2 = Vasikat eivät saa juomaa edellisten suositusten mukaisesti (juoman laatu, annostelu, määrä poikkeaa suositellusta), mutta vasikoiden kasvu ja kunto on hyvä. Vasikka saa kuitenkin juomansa imemällä ja vähintään kaksi kertaa päivässä.

Korjattavaa 3 = Vasikat saavat riittämättömästi ternimaitoa / Juoman määrä ensimmäisenä elinkuukautena on 4 litraa tai vähemmän päivässä. / Juottokausi kestää alle 6 viikkoa / Ei tuttijuottoa. / Juotto on riittämätön takaamaan kunnollisen kasvun ja hyvän yleiskunnon.

2.1.2 Terveys

1. Yleiskunto ja terveydentila

Tilanne hyvä 1 = Eläimet terveitä, hyväkuntoisia ja ympäristöstään kiinnostuneita. Vain yksittäisiä vajaakuntoisia, jotka on otettu ajoissa hoitoon ja tarvittaessa eristetty.

Tyydyttävä 2 = Havaittavissa vajaakuntoisia tai oireista kärsiviä eläimiä (5- 25%), jotka on kuitenkin otettu ajoissa hoitoon.

Korjattavaa 3 = Havaittavissa kroonisesti sairaita eläimiä, joita ei ole otettu ajoissa hoitoon / Havaittavissa eläimiä, jotka pitää lopettaa / Yli neljänneksellä eläimistä sairauksien oireita tai eläimet vajaakuntoisia.

2. Eläintyhmän tasaisuus / eläinten ryhmittely

Tilanne hyvä 1 = Lehmillä eri tuotosvaiheissa olevien erottelu (poikivat, lypsävät, umpilehmät, hiehot). / Samassa ryhmässä mahdollisimman samankokoisia ja ikäisiä eläimiä. / Teuraat samassa ryhmässä n. 6 kk:n iästä teuraaksi asti.

Tyydyttävä 2 = Ryhmissä epätasaisuutta, mutta tuotantovaiheen mukaisia eroja huomioidaan esimerkiksi erillisruokinnalla.

Korjattavaa 3 = Eläinten erityistarpeita ei oteta ryhmittelyssä huomioon. / Eläinten uudelleen ryhmittelyä runsaasti.

3. Karvapeitteen kunto

Tarkastellaan karvapeitteen kuntoa, tasaisuutta, kiiltoa, hankaumia ja naarmuja (p jalat).

Tilanne hyvä 1 = Eläimillä hyvä ja kiiltävä karvapeite. Lieviä karvapeitteen muutoksia havaittavissa korkeintaan yksittäisillä eläimillä.

Tyydyttävä 2 = Useilla eläimillä havaittavissa lievää ulkoloisten-, puutteellisen ruokinnan-, rakenteiden tai muiden tekijöiden aiheuttamaa huonokarvaisuutta.

Korjattavaa 3 = Yli neljänneksellä eläimistä selkeitä edellä mainittuja oireita.

4. Utareterveys

Lypsylehmät: *Arvioinnissa on syytä tarkastella myös utareterveyden takia poistettujen lehmien määrää.*

Tilanne hyvä 1 = Soluttelevia alle 10 % . Uusia soluttelevia alle 10 %.

Antibioottihoito % lypsykaudella alle 10 %.

Tyydyttävä 2 = Soluttelevia 10 - 25 %. Uusia soluttelevia 10 - 25 %.

Antibioottihoito % lypsykaudella 10 -25 %.

Korjattavaa 3 = Soluttelevia yli 25 %. Uusia soluttelevia yli 25%.

Antibioottihoito % lypsykaudella yli 25 %.

Emolehmät: *(Hiehoille sovelletaan emolehmien ohjeistusta)*

Tilanne hyvä 1 = Karjassa ei ole havaittu kliinisiä utaretulehduksia. / Vain yksittäisiä vahingoittuneita utareneljänneksiä tai vetimiä nähtävissä.

Tyydyttävä 2 = Karjassa on esiintynyt yksittäisiä kliinisiä utaretulehduksia. / Useilla emoilla nähtävissä vahingoittuneita vetimiä tai utarelohkoja.

Korjattavaa 3 = Karjassa on esiintynyt useita kliinisiä utaretulehduksia. Useilla emoilla on nähtävissä vaurioita utareissa tai vetimissä.

5. Sorkkahoidon riittävyys, sorkkaterveys, ontuminen

Tarkastellaan sorkkahoidon tasoa, sorkkien kuntoa, ontuvien määrää ja eläinten seisoma-asentoa. Keskustellaan sorkkahoidon taajuudesta ja löydöksistä ja kysytään, onko saatavilla sorkkaterveysraporttia. (Tarttuvien sorkkasairauksien tilanne raportoidaan kohdassa 2.3.)

Tilanne hyvä 1 = Sorkkahoidon taso on riittävä. Eläimet pääosin tervejalkaisia. Lieviä sorkkavaurioita, muuttuneita liikkeitä tai pitkiä sorkkia havaittavissa vain yksittäisillä eläimillä. Pitkiä sorkkia ilman varvasakselimuutoksia vain yksittäisillä eläimillä.

Tyydyttävä 2 = Sorkkahoidon tasossa on selvästi puutteita. Lieviä vaurioita, muuttuneita liikkeitä tai pitkiä sorkkia havaittavissa osalla eläimistä (korkeintaan 25%). / Vakavia sorkkavikoja havaittavissa kuitenkin vain yksittäisillä eläimillä.

Korjattavaa 3 = Sorkkahoidon tasossa on vakavia puutteita. / Lieviä sorkkavaurioita, muuttuneita liikkeitä tai pitkiä sorkkia havaittavissa yleisesti (yli 25 %) / Vakavia sorkkavikoja havaittavissa useilla eläimillä.

6. Iho ja nivelvaurioita

Tilanne hyvä 1 = Terveet hyväkuntoiset jalat. Lieviä vaurioita (limapussin tulehdukset, hiertymät ja turvotukset) vain yksittäisillä eläimillä.

Tyydyttävä 2 = Lieviä iho- tai jalkavaurioita useilla eläimillä (5 - 25 %).

Korjattavaa 3 = Yli neljänneksellä eläimistä nivelet ovat turvonneet, tai havaitaan hiertymiä.

7. Nupoutus

Välitykseen myytävien vieroitettujen vasikoiden osalta ohjeistukset voivat vaihdella teurastamoittain.

Tilanne hyvä 1 = Kaikki vasikat nupoutetaan eläinlääkärikäynnillä käyttäen rauhoitusta, puudutusta ja kivunlievitystä injektiona. / Eläimet syntymänupoja / Ei nupouteta, eikä nupoutustarvetta.

Tyydyttävä 2 = Kaikki vasikat nupoutetaan eläinlääkärikäynnillä käyttäen rauhoitusta ja puudutusta, mutta eivät saa kipulääkettä / Omistaja nupouttaa kaikki vasikat käyttäen kipulääkettä.

Korjattavaa 3 = Omistaja nupouttaa vasikoita ilman kipulääkitystä. / Ei nupouteta, vaikka tarve ilmeinen.

2.1.3 Olosuhteet

1. Eläinten puhtaus / kuivuus

Yleiskuva ryhmästä, josta poikkeavat eläimet kuvataan lisätietoihin.

Tilanne hyvä 1 = Lypsylehmien utare on puhdas. Karvapeite on lypsylehmillä ruununrajasta ylöspäin ja muilla naudoilla kinnerten ja etupolvien yläpuolelta lähtien kauttaaltaan kuiva eikä siinä esiinny lantaisuutta.

Tyydyttävä 2 = Eläimillä esiintyy korkeintaan hieman lantaisuutta, ei kuitenkaan lantapanssaria / Karvapeite on kostea. *Ulkokasvatuksessa olevien eläinten kastumista sateessa ei kuitenkaan katsota kosteudeksi, jos niillä olisi ollut tarjolla riittävä säänsuoja.*

Korjattavaa 3 = Eläinten karvapeitteessä on lantapanssaria.

2. Ilman laatu ja lämpötila

Tilanne hyvä 1 = Raikas ilma, ei vetoa makuualueella. Ei haitallisia kaasuja tai kosteutta. Ilmanvaihdon teho on riittävä ja säädettävissä. Lisälämmitys järjestetään tarvittaessa. Eläimillä ei ole silminnähdyn kylmä tai kuuma.

Tyydyttävä 2 = Vähäistä kosteutta tai kaasuja havaittavissa. Ilmanvaihdon säädössä tai tehossa puutteita. / Eläimet kärsivät vain ajoittain vedosta, kylmästä tai kuumasta.

Korjattavaa 3 = Huono ilmanlaatu, veto, kosteus, kuumuus tai kylmyys heikentää eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

3. Kokonaistila / eläin

Arvioidaan summittaisesti esim. askelmittoja tai tilan antamia tietoja käyttäen. Tarkka mittaus vain tarvittaessa.

Tilanne hyvä 1 = Väljää, tilasuositukset täyttyvät ja kaikki eläimet mahtuvat yhtä aikaa syömään ellei rehua ole vapaasti saatavilla. / Emolehmälle ja vasikalle on tilaa vähintään 10 m² / emo ja vasikka.

Tilasuositukset / eläin vähintään:

Vasikat yksilökarsinoissa, ikä 0 - 2 vko 1,2 m²
ikä 2 - 8 vko 1,5 m²

ja lainsäädännön tilavaatimus täyttyy vasikan pituus ja säkäkorkeus huomioiden

Vasikat ryhmäkarsinoissa, ikä alle 2 kk 1,8 m²
2- 4 kk 2,0 m²
4- 6 kk 2,5 m²

Lihanaudat ja hiehot rakolattiakarsinoissa: Eläimen paino 200 - 400 kg 2,0 m²
400 - 600 kg 2,5 m²
yli 600 kg 3,0 m²

Lihanaudat ja hiehot kylmäkasvattamoissa: Eläimen paino 200 - 400 kg 3,0 m²
400 - 600 kg 4,0 m²
600 - 700 kg 5,0 m²
yli 700 kg 6,0 m²

Kokokuivikepohjaisissa karsinoissa tilaa tulee olla yllä mainittua enemmän, jotta kuivitus toimii.

Tyydyttävä 2 = Lainsäädännön tilavaatimukset täyttyvät, mutta alle suositustason.

Korjattavaa 3 = Mittaustarve. Syytä epäillä, että lainsäädännön vaatimukset eivät täyty. (Tila vastaa mittauksista ja asian saattamisesta sallitulle tasolle).

4. Makuutila/eläin, eläimet mahtuvat kokonaan/yhtäaikaa makuualueelle

Tilanne hyvä 1 = Eläimet mahtuvat yhtä aikaa makaamaan kaikissa luonnollisissa asennoissa makuualueelle ja käyttävät makuualueetta

Tyydyttävä 2 = Eläimet mahtuvat makaamaan yhtä aikaa makuualueelle/parsiin, mutta muualla makaavia tai makuupaikalle jonottavia yksittäisiä eläimiä on havaittavissa

Korjattavaa 3 = Kaikille eläimille ei ole varattu omaa makuupaikkaa / Makuualue toimii huonosti / Useampia makuupaikoille jonottavia eläimiä on havaittavissa / Eläimet eivät mahdu kokonaan parteen makuulle.

5. Makuualueen mukavuus

Tilanne hyvä 1 = Makuu paikka on puhdas, kuiva ja pehmeä. Kuivikkeita käytetään riittävästi. Eläimet asettuvat makuulle nopeasti ja vaivatta.

Tyydyttävä 2 = Kuivitus on puutteellinen tai makuualue hieman lantainen / Eläimet joutuvat makaamaan kovalla alustalla.

Huom! Ritilä- tai palkkipohjalle enintään tyydyttävä 2.

Korjattavaa 3 = Eläimet joutuvat makaamaan märällä, jäisellä tai lantaisella alustalla / Alle 2 kk vasikoiden makuualue ei ole pehmeä ja hyvin kuivitettu.

6. Poikiminen

Tilanne hyvä 1 = Kaikki poikimiset tapahtuvat tilavassa, puhtaassa ja hyvin kuivitetussa poikimakarsinassa tai riittävän tilavassa ryhmäkarsinassa tai laitumella sopivassa ryhmässä. Poikimisia valvotaan ja avustetaan tarvittaessa. Emällä on mahdollisuus nuolla vasikkansa. Ternimaidon saantia valvotaan.

Emolehmillä on mahdollisuus poikia rauhassa, emon ja vasikan leimautuminen toteutuu hyvin.

Tyydyttävä 2 = Poikimiset tapahtuvat pääosin poikimakarsinassa, mutta poikimishygienia ainoastaan tyydyttävällä tasolla. / Poikimisia ei valvota kattavasti.

Huom! Poikiminen kytkettynä, enintään tyydyttävä 2.

Emolehmien poikima rauha ja leimautuminen toteutuu vain tyydyttävästi.

Korjattavaa 3 = Poikimapaikka ja poikimajärjestelyt toimivat huonosti. Kuivitus ja/tai puhtaus riittämätöntä / Lantakourua ei kateta / Valvonta ja avustaminen riittämätöntä / Emä ei voi nuolla vasikkaansa / Emolehmien riittävää poikimarauhaa ja leimautumista ei voida varmistaa.

7. Liikkumista rajoittavat rakenteet

Tilanne hyvä 1 = Runsaasti väistämistilaa. Eläimet mahtuvat väistämään toisiaan. Arimmatkin eläimet pääsevät esteettä syömään, juomaan ja makuulle. Yksi eläin ei pysty tukkimaan muiden eläinten liikkumista haluamaansa suuntaan. Rakenteet eivät estä eläimen luonnollisia ylösnousu-, makuullemeno- tai kehonhoitoliikkeitä. Ruokintaeste mahdollistaa luonnollisen ruokailuasennon.

Tyydyttävä 2 = Satunnaisesti kohtaamisongelmia, eläimet mahtuvat väistämään, lievää ahtautta / Yksittäisillä eläimillä kalusteet estävät luonnollisen ruokailuasennon tai ylösnousu-, makuullemeno- tai kehonhoitoliikkeet / Yksittäisillä eläimillä on kokoonsa nähden väärin säädetty ruokintaeste.

Huom! Parsinavetassa enintään tyydyttävä 2.

Korjattavaa 3 = Selviä sosiaalisesta arvojärjestyksestä aiheutuvia käyttäytymisongelmia havaittavissa johtuen ahtaista kulkuväylistä. / Liikkumista rajoittavia rakenteita tai esteitä kulkureiteillä. / Valtaosalla eläimistä kalusteet estävät

luonnollisen ruokailuasennon , ylösnousu- , makuullemeno- tai kehonhoitoliikkeet. / Valtaosalla eläimistä on kokoonsa nähden väärin säädetty ruokintaeste. / Huonokuntoiset rakenteet aiheuttavat loukkaantumisvaaran.

8. Liukkaus

Tilanne hyvä 1 = Eläimet liikkuvat hyvin eikä havaittavissa liukastelua.

Tyydyttävä 2 = Eläimet liikkuvat varoen yksittäisissä liukkaissa kohdissa. / Lattiapinta yksittäisiä liukkaita kohtia lukuun ottamatta pitävä.

Korjattavaa 3 = Eläimet liikkuvat varoen. / Liukastelua havaittavissa. / Lattiapinta liukas ja/tai alusta epätasainen, esim pyöristyneet lannan peittämät palkit tai jäänyt alusta.

9. Jaloittelu X – voi käyttää teuraaksi kasvatettaville eläinryhmille. Emo- ja lypsylehmille ja pitoon kasvatettaville hiehoille on käytettävä 1, 2 tai 3.

Tilanne hyvä 1 = Jaloittelu siistissä tarhassa säännöllisesti ympäri vuoden.

Tyydyttävä 2 = Jaloittelu on satunnaista. / Pihatossa tai ryhmäkarsinoissa olevat eläimet eivät pääse jaloittelemaan.

Korjattavaa 3 = Kytkeytymät tai pitoon kasvatettavat hiehot eivät pääse jaloittelemaan / Jaloitteluala on ulosteen likaama tai liettynt.

10. Laidunnus X – voi käyttää teuraaksi kasvatettaville eläinryhmille. Emo- ja lypsylehmille sekä pitoon kasvatettaville hiehoille on käytettävä 1, 2 tai 3.

Tilanne hyvä 1 = Laidunnus kesäisin vähintään 3 kk ajan vähintään 6 tuntia vuorokaudessa.

Tyydyttävä 2 = Laidunnus alle 3 kk kesässä, kuitenkin lainsäädännön mukaisesti. / Pihatossa tai ryhmäkarsinoissa olevat eläimet eivät laidunna (pl. emolehmiä).

Korjattavaa 3 = Kytkeytymät tai pitoon kasvatettavat hiehot eivät pääse laitumelle / Emolehmiä ei laidunneta.

2.1.4 Käyttäytyminen

1. Eläinryhmän käyttäytyminen keskenään

Tilanne hyvä 1 = Eläinryhmä on yleisvaikutemaltaan rauhallinen ja sopuisa ; ei havaittavissa kiistoja ruokintapaikoilla, vesipisteillä tms. Vasikat ovat leikkisiä ja virkeitä.

Tyydyttävä 2 = Eläinten välisiä kiistatilanteita havaittavissa; eläimet puskevat, ajavat toisiaan pois ruokinta- ja makuupaikoilta.

Korjattavaa 3 = Eläimet huomattavan levottomia tai apaattisia. Vasikat eivät leiki.

2. Eläinten suhde ihmiseen

Tilanne hyvä 1 = Eläimet ovat uteliaita ja rauhallisia ihmisen lähestyessä, monet antavat koskettaa.

Tyydyttävä 2 = Eläimet vetäytyvät hieman ihmisen lähestyessä, eivät anna koskettaa.

Korjattavaa 3 = Eläimet säikkyvät tai käyttäytyvät uhkaavasti ihmisen lähestyessä.

3. Häiriökäyttäytyminen

Tilanne hyvä 1 = Ei havaittavissa häiriökäyttäytymistä, kuten kielen pyöritystä, toisten eläinten imemistä, huojumista, pään painamista seinään, jotain muuta outoa.

Tyydyttävä 2 = Yksittäisiä tapauksia havaittavista.

Korjattavaa 3 = Havaittavissa runsaasti / Havaittavissa kaikissa eläinryhmissä.

4. Eläinten käsittely ja käsittelytilat

Tilanne hyvä 1 = Eläimiä osataan käsitellä hyvin ja tilalla on toimivat käsittelytilat. Eläimet saadaan tutkittua ja hoidettua viipymättä.

Tyydyttävä 2 = Eläinten käsittelytaidot kohtalaiset ja käsittelytila on järjestettävissä muutaman tunnin sisällä.

Korjattavaa 3 = Ei toimivia käsittelyjärjestelyjä / Eläinten käsittelystä aiheutuu turhaa kipua ja pelkoa eläimille.

2.2 Tarttuvien tautien ennaltaehkäisy:

1. Vierailijoiden suojavaatetus ja jalkineet

Tilanne hyvä 1 = Vierailijoiden käyttöön on varattu puhtaat ja kuivat suojavaatteet ja -jalkineet sekä pesupaikka.

Tyydyttävä 2 = Vierailijoiden käyttöön on varattu puhtaat ja kuivat suojajalkineet ja pesupaikka.

Korjattavaa 3 = Suojavaatteet ja -jalkineet tai pesupaikka puuttuvat tai ovat tarkoitukseen sopimattomat.

2. Tuontirehut ja -rehuaineet on hankittu ETT ry:n positiivilistalla mainituilta rehuntoimittajilta tai ne on tutkittu salmonellan varalta

Tilanne hyvä 1 = Tutkittu / Hankittu positiivilistan yrityksiltä.

Tyydyttävä 2 = Tutkimusta ei voida dokumentoida.

Korjattavaa 3 = Ei tutkittu / Hankittu positiivilistan ulkopuolelta.

3. Ruokinta- ja rehuhygieniä, kuivitus ja lannan käsittely, rehuvarastojen suojaus ja haittaeläinten torjunta

Tilanne hyvä 1 = Rehuvarastot suojattu. Puhtaan- ja likaisen puolen kulkureitit eivät risteä. Haittaeläinten torjunnasta huolehditaan.

Tyydyttävä 2 = Rehuvarastojen suojauksessa tai haittaeläinten torjunnassa lieviä puutteita / Puhtaan- ja likaisen puolen kulkureitit risteävät, riskit pyritään hallitsemaan.

Korjattavaa 3 = Rehuvarastot suojaamatta / Haittaeläinten torjunnassa huomattavia puutteita/ Puhtaan- ja likaisen puolen kulkureitit risteävät, riski ilmeinen.

4. Vasikkakasvattamossa, josta myydään vasikoita jatkokasvatukseen, tehdään salmonellatutkimus osastokohtaisesti vuosittain

Tilanne hyvä 1 = Tutkittu ja dokumentoitu Nasevaan.

Tyydyttävä 2 = Tutkittu, mutta tiedot löytyvät yksittäin papereista / Ei arvioitavissa tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Ei tutkittu.

5. Lypsy- ja emolehmäkarjaan ostetuilla eläimillä on ETT:n terveystodistus

Tilanne hyvä 1 = Kaikilla ostoeläimillä on ETT ry:n ohjeen mukainen terveystodistus.

Tyydyttävä 2 = Tiedot löytyvät yksittäin papereista / Ei arvioitavissa tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Eläimiä on ostettu ilman ETT ry:n ohjeen mukaista terveystodistusta.

6. Lypsy- ja emolehmäkarjaan ostetut/siirretyt eläimet on tutkittu salmonellan varalta alle 2 kk ennen tilalle siirtoa

Tilanne hyvä 1 = Kaikki **ostetut/siirretyt** eläimet on tutkittu ETT ry:n ohjeen mukaisesti lähtökarjoissaan ja tulos toimitettu Nasevaan.

Tyydyttävä 2 = Karjaan on tuotu yksittäisiä eläimiä tutkituista karjoista, mutta ostettu/siirretty eläin ei ole tutkittujen joukossa. Ostettu eläin on tutkittu vasta ostokarjassa ja tulos toimitettu Nasevaan.

Korjattavaa 3 = Ostettuja/siirrettyjä eläimiä ei ole tutkittu.

7. Tuontieläimet on maahantuotu Eviran ja ETT ry:n ohjeiden mukaisesti.

Tilanne hyvä 1 = Kaikki tuontieläimet on tuotu maahan Eviran ja ETT ry:n ohjeiden mukaisesti

Tyydyttävä 2 = *Kakkosta ei käytetä*

Korjattavaa 3 = Kaikkia tuontieläimiä ei ole tuotu maahan Eviran ja ETT ry:n ohjeiden mukaisesti. / Dokumentit puutteellisia.

8. Tilalla ei ole BVD tartuntoja. Mahdolliset tuontialkioiden vastaanottajaeläimet on tutkittu BVD-vasta-aineiden varalta ETT ry:n ohjeiden mukaisesti

Tilanne hyvä 1 = Tilalla ei ole viruserittäjäeläimiä. (*Suomi vapaa BVD-virus erittäjistä*). Mahdolliset tuontialkioiden vastaanottajaeläimet on tutkittu BVD-vasta-aineiden varalta ETT ry:n ohjeiden mukaisesti.

Tyydyttävä 2 = Tilalla ei ole BVD-viruserittäjiä. Mahdolliset tuontialkioiden vastaanottajaeläimet on tutkittu, mutta tiedot löytyvät yksittäin papereista. / Ei arvioitavissa tilakäynnille varatussa ajassa.

Korjattavaa 3 = Tilalla ei ole BVD-viruserittäjiä, mutta tuontialkioiden vastaanottajia ei ole tutkittu tai tutkiminen on satunnaista tai kohdistuu ainoastaan tiineisiin alkion vastaanottajiin.

2.3. Tarttuvien tautien esiintyminen:

Kliiniset oireet: Katso ETT ry:n tautikuvaukset http://www.ett.fi/tarttuvat_taudit.

Huom! Erilainen arviointitapa kohdissa 1- 3 kuin kohdissa 4 - 9

4 – 9: Useita 3 = Epidemiatilanteet. *Nasevasta menee ilmoitus teurastamolle. Vaikutusta eläinliikenteeseen.*

10. Tilakäynnillä tehdyt havainnot kliinisistä pälvisilsan oireista

Ei todettu 1 *Kansallisen tason ehto tilalla, joka myy eloeläimiä.*

Epäilty 2 *Katsotaan uudestaan 1 - 2 kk:n kuluttua. Nasevasta menee ilmoitus teurastamolle.*

Todettu 3 *Nasevasta menee ilmoitus teurastamolle. Vaikutusta eläinliikenteeseen.*

11. Tilan pälvisiisatilanne edeltävän 3 vuoden ajalta

Tarvittaessa katso edelliset tilakäynnit Nasevasta.

3. Kansallisen tason edellyttämät jatkotoimet:

Yhteenveto korjattavista kohdista.

Katso Terveydenhuoltosopimus -lomakkeen kääntöpuoli tai www.naseva.fi

4. Terveydenhuoltosuunnitelma ja keskeisimmät jatkotoimenpiteet:

Yhteenveto, jossa on muutama pääasia kerrallaan.

Huom! Hyvinvointitukea hakeneilla tiloilla suunnitelma on kirjoitettava tähän tai erilliseen liitteeseen.

Laajempi terveydenhuoltosuunnitelma tallennetaan Nasevaan sivulle "Th –suunnitelmat"

Seuraavan tilakäynnin päivämäärää voi olla enintään yksi vuosi käyntipäivästä.

Naseva terveydenhuoltokäyntilomaketta ja näitä ohjeita ja voidaan tarvittaessa muuttaa ETU nauta-asiantuntijaryhmien toimesta. Käytä aina uusinta versiota, joka löytyy Nasevasta Lomakkeet – sivulta.